

(91. 2.)

BIJLAGE TOT DE MEMORIE VAN ANTWOORD, HOUDENDE
DEN TEKST VAN HET DOOR DE STAATSCOMMISSIE VOOR
DE BURGERLIJKE WETGEVING AAN HET DEPARTEMENT
VAN JUSTITIE INGEZONDEN ONTWERP VAN WET MET
MEMORIE VAN TOELICHTING.

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DE
NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen
te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wensche-
lijk is, de mogelijkheid te openen van een tweede huwelijk
tusschen echtelieden, wier huwelijk is ontbonden door echt-
scheiding of na scheiding van tafel en bed;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met
gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en
verstaan, gelijk Wij goedgevonden en verstaan bij deze:

Artikel I.

Artikel 90 van het Burgerlijk Wetboek wordt gelezen:

Tusschen personen, wier huwelijk is ontbonden overeen-
komstig het bepaalde in artikel 254, n°. 3 of n°. 4, kan een
nieuw huwelijk worden gesloten, nadat een jaar is verstreken
sedert de inschrijving in de registers van den burgerlijken stand
van het vonnis, waarbij de ontbinding van hun vorig huwelijk
is uitgesproken.

Een verder huwelijk tusschen dezelfde personen is verboden.

Artikel II.

1. Achter artikel 239 van het Burgerlijk Wetboek wordt
ingevoegd het volgende artikel:

Artikel 239 bis.

Het in de artikelen 236—239 bepaalde is ten opzichte van
echtgenooten, die met elkander zijn hertrouwd, alleen van
toepassing, indien zij beiden of een van beiden wettige kinderen
of afkomelingen hebben uit een huwelijk met een ander.

In dat geval komen voor de toepassing van die artikelen
hunne gemeenschappelijke kinderen of afkomelingen niet in
aanmerking.

2. Aan artikel 949 van het Burgerlijk Wetboek wordt
toegevoegd als tweede lid:

Het in het vorig lid van dit artikel bepaalde is ten opzichte
van echtgenooten, die met elkander zijn hertrouwd, alleen
van toepassing, indien zij beiden of een van beiden wettige
kinderen of afkomelingen hebben uit een huwelijk met
een ander.

In dat geval komen voor de toepassing van dat lid hunne
gemeenschappelijke wettige kinderen of afkomelingen niet in
aanmerking.

Artikel III.

1. Achter artikel 261 van het Burgerlijk Wetboek wordt
ingevoegd het volgende artikel:

Artikel 261 a.

Indien de ouders, wier huwelijk is ontbonden, met elkander
hertrouwen, komen de kinderen door het sluiten van het
huwelijk van regtswege weder onder de ouderlijke magt.

Is een der ouders van de ouderlijke magt of van de voogdij
of toeziende voogdij ontheven of ontzet, dan komen de kinderen
door het sluiten van het huwelijk van regtswege onder de
ouderlijke magt van den ander.

Zijn beide ouders van de ouderlijke magt of van de voogdij
of toeziende voogdij ontheven of ontzet, dan blijven de kinderen
onder voogdij van dengene, die er mede was belast.

2. Artikel 261a van het Burgerlijk Wetboek wordt
artikel 261b.

3. Achter artikel 287 van het Burgerlijk Wetboek wordt
ingevoegd het volgende artikel:

Artikel 287 a.

Indien de gescheiden echtgenooten met elkander hertrouwen,
komen de kinderen door het sluiten van het huwelijk van
regtswege weder onder de ouderlijke magt.

Is een der ouders van de ouderlijke magt of van de voogdij
of toeziende voogdij ontheven of ontzet, dan komen de kinderen
door het sluiten van het huwelijk van regtswege onder de
ouderlijke magt van den ander.

Zijn beide ouders van de ouderlijke magt of van de voogdij
of toeziende voogdij ontheven of ontzet, dan blijven de kinderen
onder voogdij van dengene, die er mede was belast.

Artikel IV.

1. Achter den eersten zin van artikel 374e van het Burgerlijk
Wetboek wordt ingevoegd de volgende zin:

Eveneens kan hij, die van de voogdij over eigen kinderen
is ontheven of ontzet en daarna met zijn voormaligen echt-
genoot is hertrouwd, gedurende dat huwelijk hersteld worden
in de ouderlijke magt.

Artikel V.

1. Het tweede lid onder 2°. van artikel 386b van het
Burgerlijk Wetboek wordt gelezen:

2°. indien minderjarigen, na onder voogdij te hebben ge-
staan, weder onder de ouderlijke magt terugkeeren krachtens
de artikelen 261a of 287a. op het oogenblik van de huwelijks-
voltrekking.

2. In het tweede lid van artikel 386b van het Burgerlijk
Wetboek wordt 2°. vervangen door 3°., en 3°. door 4°.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden
geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten,
Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauw-
keurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Justitie,

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Het Ontwerp-1886 van het Eerste Boek van het Burgerlijk Wetboek van de in 1879 benoemde Staatscommissie vond geen reden (zie Memorie van Toelichting, blz. 42) echtgenooten, die eenmaal gescheiden waren, het hertrouwen te verbieden en schrapte daarom art. 90 Burgerlijk Wetboek. Al gaat ondergeteekende niet zóóver, dat hij zonder meer het verbod van hertrouwen zou willen schrappen, hij voelt er alles voor, echtgenooten, wier huwelijk is ontbonden, het niet onmogelijk te maken, zich nogmaals tezamen in den echt te vereenigen. De practijk leert, dat herhaaldelijk gepoogd wordt aan art. 90 te ontkomen, bijv. door verzet te doen tegen een bij verstek gewezen vonnis van echtscheiding. Daar dergelijke pogingen in den regel niet kunnen slagen, ziet men gescheiden echtgenooten weder tezamen wonen, zonder dat deze onwettige verbintenis tot een huwelijk kan leiden.

Kon bij het tot stand komen van art. 90 Burgerlijk Wetboek de Regeering nog volhouden, dat „la morale publique exige impérieusement que des personnes qui ont brisé les liens du mariage, en soutenant un procès souvent scandaleux, ne renouvellent plus leur union”¹⁾, deze argumentatie heeft veel van haar waarde verloren.

De buitenlandsche wetgevingen, eerst de Fransche wet van 27 Juli 1884, daarna het Duitsche Burgerlijk Wetboek (§ 1309), eindelijk de Belgische wet van 8 Februari 1906 en het Zwitsersche Burgerlijk Wetboek hebben het verbod van hertrouwen niet opgenomen of het doen vervallen. Art. 295 van den Franschen Code civil bepaalt slechts, dat een tweede huwelijk van dezelfde echtgenooten niet door echtscheiding kan worden ontbonden dan in geval van eene veroordeeling tot eene „peine afflictive et infamante”. Art. 104 van den Code civil suisse luidt:

„L'époux divorcé ne peut se remarier pendant le délai qui lui a été imposé.

Ce délai peut être abrégé par le juge si des époux divorcés se remarient ensemble.”

De Nederlandsche practijk, die het verbod van hertrouwen niet van toepassing acht bij ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed, heeft daardoor een argument te meer gegeven om het verbod ook na echtscheiding op te heffen.

De beperkingen, die ondergeteekende meent, dat den voormaligen echtgenoot moeten worden opgelegd, zijn de volgende:

Vooreerst kan de wetgever een redelijken wachttijd eischen na de ontbinding van het eerste huwelijk. Het ontwerp kiest hiervoor den termijn van één jaar na de inschrijving der ontbinding in de registers van den burgerlijken stand. De wet behoeft niet te gedoogen, dat personen dadelijk na de uitgesproken ontbinding weder tezamen huwen. Dit zou zijn den spot drijven met het huwelijk.

In de tweede plaats dient de wet den voormaligen echtgenooten den ernst hunner handeling voor oogen te stellen, door te bepalen, dat het hertrouwen slechts eenmaal kan geschieden. Komt het na het hertrouwen weder tot een ontbinding door den rechter, dan moet een herhaling van het huwelijk tusschen dezelfde personen uitgesloten zijn.

Het ontwerp bevat geenerlei bijzondere bepaling omtrent de vraag, of bij tweede huwelijk van dezelfde echtgenooten hun huwelijksvermogensrecht hetzelfde moet zijn als tijdens hun eerste huwelijk. De Fransche wetgeving (art. 295, lid 2, C. C.) verbiedt bij dit tweede huwelijk een andere vermogensverhouding dan bij het eerste. Ondergeteekende is van meening, dat de echtgenooten in dit opzicht moeten worden vrijgelaten en dat de bepaling van art. 204 Burgerlijk Wetboek zich slechts uitstrekt over den duur van het eerste huwelijk. De persoonlijke en financieele omstandigheden kunnen in den loop der jaren geheel veranderd zijn, zoodat het gedwongen herstel van het vroegere huwelijksgoederenrecht een bron van moeilijkheden zou kunnen worden. Men zou echtgenooten noodzaken tot herstel van dezelfde vermogensverhoudingen, die wellicht tijdens hun eerste huwelijk tot oneenigheid aanleiding hebben

gegeven. Er zou nog meer van middelen tot ontduiking van art. 204 gebruik worden gemaakt dan thans reeds het geval is.

Men behoeft daartegenover niet te vreezen, dat het verlangen om in het huwelijksgoederenrecht verandering te brengen meer dan thans zal leiden tot ontbinding van huwelijken. Het feit, dat men een jaar moet wachten, alvorens zich weder in den echt te verbinden, zal de echtgenooten wel weerhouden van een echtscheiding om zuiver vermogensrechtelijke redenen.

Artikelen.

Artikel II. Wanneer men artikel 90 B. W. afschaft en voormaligen echtgenooten het recht geeft te hertrouwen, rijst de vraag, of voor de toepassing van de artikelen 236—239 B. W. deze echtelijke hereeniging als een tweede huwelijk moet worden beschouwd of als een voortzetting van het eerste.

Het ontwerp beantwoordt die vraag in laatstgemelden zin, omdat in het algemeen de voorkinderen, wier belangen in het spel zijn, de eigen kinderen van denzelfden vader of moeder zijn. Anders is het echter, wanneer een der echtgenooten of beiden vóór het hertrouwen met een ander gehuwd zijn geweest en er uit dit huwelijk of deze huwelijken kinderen geboren zijn. Dan is er aanleiding om op de hereeniging (in chronologische zin het derde of volgend huwelijk der echtgenooten) de artikelen 236—239 wel toe te passen.

Intusschen is het in dit laatste geval niet billijk dat, voor de berekening van het minste kindsdeel, dat krachtens de aangehaalde artikelen als maatstaf geldt, niet slechts het aan het stiefkind van den tweeden vader of moeder opkomende gedeelte zou medetellen, maar ook de kinds gedeelten, welke aan de eigen kinderen uit het eerste huwelijk van dien ouder kunnen opkomen. Deze laatste mag in zooverre niet tegenover zijn eigen kinderen in de verhouding van een stiefouder worden geplaatst. Daarom is in het ontwerp bepaald, dat de gemeenschappelijke kinderen der ouders voor de toepassing van die artikelen niet in aanmerking komen.

Geheel hetzelfde geldt voor art. 949 B. W.

Artikelen III en IV. Er is alle aanleiding om bij het tweede huwelijk tusschen dezelfde personen de ouderlijke macht over de kinderen te doen herleven, tenzij de ouders beiden van de ouderlijke macht of van de voogdij (het eerste zou dus geschied moeten zijn tijdens hun eerste huwelijk) waren ontheven of ontzet. Is dit laatste het geval, dan is er geen reden om in den bestaanden toestand alleen door het nieuwe huwelijk verandering te brengen.

Indien echter één van beide ouders uit de voogdij was ontheven of ontzet, terwijl de andere ouder na de echtscheiding niet met de voogdij over de kinderen was belast, is het niet billijk, de kinderen aan den niet-ontzeten ouder te blijven onthouden. Daarom bepaalt het ontwerp voor dit geval, dat dan de ouder wien bij de beslissing over de voogdij na echtscheiding de kinderen niet waren teegewezen, de ouderlijke macht over hen herkrijgt.

Het beginsel, dat door het huwelijk de kinderen weder onder de ouderlijke macht komen, brengt ook mede, dat voor het geval ontzetting of ontheffing uit de voogdij had plaats gehad en de reden daarvoor was vervallen, zoodat herstel wordt gevraagd, die ouder niet de voogdij doch de ouderlijke macht terugkrijgt.

Dit ontwerp brengt geen verandering omtrent de bevoegdheid der rechtbank, die het verzoek tot herstel heeft te behandelen.

In een afzonderlijk ontwerp wordt de desbetreffende verandering, die trouwens van algemeenen aard is, aangebracht. Deze verandering bestaat hierin, dat voor alle gevallen bevoegd verklaard wordt de rechtbank, die de ontheffing of ontzetting heeft uitgesproken.

Artikel V. Zonder de toevoeging die hier aan art. 386 b wordt gegeven, zou er een leemte bestaan in de regeling van het einde der voogdij.

¹⁾ VOORDUIN, II, bladz. 150.